

รายงานการวิจัย

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่

อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา

Factors Relating to Lifestyle of the Elderly in Ban Mai Sub - district,

Mueang District, Nakhon Ratchasima Province

ยุวดี สุหงษา¹

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชากร คือ ผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 70 ปีขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,282 คน หางานอดิเรกตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 305 คน และเทียบบัญชีไตรยางส์จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านใหม่ทั้ง 12 หมู่บ้าน แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงของเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน และทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาในเขตตำบลโคกกรวด อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก ได้ค่าความ

เชื่อมั่น .86 สถิติทำการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน หาความสัมพันธ์โดยการทดสอบแบบไคสแควร์ กำหนดระดับความเชื่อมั่นในการทดสอบทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยครอบครัว ประกอบด้วย ลักษณะครอบครัว และจำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย รายได้ อาชีพหลัก ภาระหนี้สิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

¹ บัณฑิตวิทยาลัย สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิ วิทยาลัยนครราชสีมา

Abstract

The objective this study was to investigate the problems that had association with the lifestyle of the elderly in Ban Mai Sub - district, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The population were 1,282 elderly aged from 70 years and over living in Ban Mai Sub - district, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province. The sample were 305 elderly obtained from Taro Yamane's were used for the study with simple random sampling.

Data were collected by interview with interview form having been tried out with similar 30 individuals in Kok Kruad Sub – district, Mueang District, Nakhon Ratchasima Province, for its reliability with .86 coefficient alpha of Cronbach. Data were analysed for percentage, average, standard deviation, and correlation with the Chi - square test.

The results showed that personal factors including age, marital status, and level of education had association with the living of the elderly at a statistical significance level of .05. While gender had no relation with lifestyle of the elderly. Family factors including the number of children in a family had no relation with the lifestyle of the elderly. Socioeconomic factors including income, occupation, having debt, and a membership of financial group

had association with the lifestyle of the elderly at a statistical significance level of .01.

Keyword Lifestyle of the Elderly

ความเป็นมา

ผู้สูงอายุนับเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าของประเทศในขณะนี้กระแสการเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจ และสังคมปัจจุบัน มีผลกระทบโดยตรงต่อแบบแผนการดำเนินชีวิตของประชาชน ความเจริญทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การแพทย์ และสาธารณสุขมีมากขึ้น ทำให้ประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี โดยเฉพาะผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนสูงขึ้น ปัจจุบันผู้สูงอายุในประเทศไทยมีประมาณ 5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 8.1 และคาดว่าผู้สูงอายุ ในปี พ.ศ. 2558 จะมี 8 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 10.9 ของประชากรทั้งประเทศ และจะเพิ่มเป็น 12 ล้านคน ในปี พ.ศ. 2568 คิดเป็นร้อยละ 15.7 ของประชากรทั่วประเทศ (กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์, 2542) และจากการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2542 - 2543 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่า อายุเฉลี่ยเพิ่มขึ้นทั้งเพศชายและเพศหญิง กล่าวคือ เพศชายมีอายุเฉลี่ย 72 ปี เพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 75 ปี แนวโน้มการเพิ่มจำนวนของผู้สูงอายุ พบว่า ผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60 - 69 ปี) มีมากกว่าผู้สูงอายุตอนปลาย (อายุ 70 ปี ขึ้นไป) แต่แนวโน้มจำนวนผู้สูงอายุตอนปลาย จะเพิ่มสูงขึ้น เนื่องมาจาก

การแพทย์และการสาธารณสุขที่มีความเจริญเติบโต และพัฒนามากขึ้นตามลำดับจึงทำให้คนไทยมีอายุยืนยาว ซึ่งอีกไม่กี่ปีข้างหน้าผู้สูงอายุจะเพิ่มมากขึ้น สังคมจึงต้องให้ความสนใจต่อประชากรผู้สูงอายุอย่างจริงจังเพื่อเตรียมตัวเป็นผู้สูงอายุอย่างมีคุณค่า มีสุขภาพดีทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม

จังหวัดนครราชสีมา เป็นจังหวัดขนาดใหญ่มีประชากรประมาณ 2,531,279 คน และมีผู้สูงอายุประมาณ 295,706 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ของประชากรทั้งหมด ถือเป็นจังหวัดที่มีผู้สูงอายุมากที่สุดเป็นอันดับ 2 ของประเทศ รองจากกรุงเทพมหานคร ประมาณการกันว่า ในปี 2563 ประชากรของจังหวัดนครราชสีมาจะเพิ่มเป็น 2,934,394 คน และจะมีผู้สูงอายุประมาณ 540,461 คน คิดเป็นร้อยละ 18.42 (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2553) แสดงให้เห็นว่าจังหวัดนครราชสีมาได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มรูปแบบแล้ว

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยตระหนักว่าผู้สูงอายุเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า และสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม และครอบครัวสมควรได้รับการเหลียวแล ยกย่อง และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น และเหมาะสมสอดคล้องกับวัฒนธรรม และสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากพบว่ามีอัตราผู้สูงอายุ 70 ปี ขึ้นไป ก่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบกับอัตราผู้สูงอายุของตำบล โดยศึกษาการดำเนิน

ชีวิตของผู้สูงอายุ และปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ผลการศึกษาดังกล่าวจะนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน และเป็นแนวทางในการจัดบริการวางแผนรองรับปัญหาผู้สูงอายุในอนาคต และนำแนวทางแก้ไขปัญหาคารยกระดับคุณภาพชีวิตของกลุ่มผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านใหม่ให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อทราบการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อทราบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยครอบครัว ปัจจัยเศรษฐกิจ และสังคมกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยครอบครัว ได้แก่ ลักษณะของครอบครัว และจำนวนบุตร มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ รายได้ อาชีพหลัก ภาระหนี้สิน การเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ

วิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 70 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 1,282 คน หาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร ยามาเน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 305 คน และเทียบบัญญัติไตรยางศ์จากผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในตำบลบ้านใหม่ทั้ง 12 หมู่บ้าน แล้วสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ความตรงของเนื้อหา สถิติทำการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติหาความสัมพันธ์ โดยการทดสอบแบบ Chi - square

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุที่เป็นกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60 มีอายุระหว่าง 75 – 79 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ ร้อยละ 54.1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 ร้อยละ 58.4 ลักษณะครอบครัวส่วนใหญ่เป็นครอบครัวขยาย ร้อยละ 72.5 และมีจำนวนบุตร 5 คน ขึ้นไป รายได้ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 2,000 บาท ร้อยละ 33.4 และไม่ได้ประกอบอาชีพ ร้อยละ 45.6 และไม่มีภาระหนี้สิน ร้อยละ 68.9 ส่วนใหญ่เป็นสมาชิกชมรมผู้สูงอายุ ร้อยละ 49.5

การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ปรากฏดังนี้ มีการปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่รับประทานอาหารที่ปรุงสุกเป็นประจำ ร้อยละ 69.5 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ออกกำลังกายอย่างน้อย 25 – 30 นาที ปฏิบัติทุกวันๆ ครั้ง ร้อยละ 44.3 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการพักผ่อนนอนหลับอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่นอนหลับพักผ่อนอย่างน้อยคืนละ 6 – 8 ชั่วโมง ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 59.3 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่คิดว่าบุตรหลานรักใคร่เอาใจใส่ดูแล ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 62.2 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ร่วมงานพิธีทางศาสนา เช่น การเข้าวัดทำบุญ ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 57.7 และการปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการทำกิจกรรมในยามว่างอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่หากิจกรรมทำเมื่อมีเวลาว่าง ปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 44.3

ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 ส่วนอายุมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 สถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1 และระดับการศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 1

ปัจจัยครอบครัวด้านลักษณะครอบครัวและจำนวนบุตรไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ 2

ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคมด้านรายได้ด้านอาชีพหลัก ด้านภาระหนี้สิน และด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มมีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ 3

สรุปผลการวิจัย

1. การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในด้านต่างๆ ปรากฏดังนี้ มีการปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการบริโภคอาหารอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่รับประทานอาหารที่ปรุงสุกเป็นประจำ ร้อยละ 69.5 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการออกกำลังกายอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ออกกำลังกายอย่างน้อย 25 – 30 นาที ปฏิบัติกันครั้ง ร้อยละ 44.3 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการพักผ่อนนอนหลับอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่นอนหลับพักผ่อนอย่างน้อยคืนละ 6 – 8 ชั่วโมง ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 59.3 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านความสัมพันธ์กับครอบครัวและชุมชนอยู่ในระดับดี ส่วนใหญ่คิดว่าบุตรหลานรักใคร่เอาใจใส่ดูแล ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 62.2 การปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการเข้า

ร่วมกิจกรรมทางสังคมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่ร่วมงานพิธีทางศาสนา เช่น การเข้าวัดทำบุญ ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 57.7 และการปฏิบัติตัวในการดำเนินชีวิตด้านการทำกิจกรรมในยามว่างอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนใหญ่หากิจกรรมทำเมื่อมีเวลาว่าง ปฏิบัติบ่อยครั้ง ร้อยละ 44.3

2. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ส่วนเพศไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ จึงยอมรับสมมติฐานข้อที่ 1 ได้บางส่วน

3. ปัจจัยครอบครัว ประกอบด้วย ลักษณะครอบครัว และจำนวนบุตร ไม่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จึงไม่ยอมรับสมมติฐานข้อที่ 2

4. ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย รายได้ อาชีพหลัก ภาระหนี้สิน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม มีความสัมพันธ์กับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จึงยอมรับสมมติฐาน ข้อที่ 3

ข้อเสนอแนะ

1. เชิงปริมาณเน้นการศึกษาภาพรวมควรขยายพื้นที่เป้าหมายให้ครอบคลุมทุกตำบลในอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา และนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน และศึกษาแนวทางแก้ปัญหา หรือส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุต่อไป

2. ควรมีการวิจัยในด้านปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลหลักร้อย เพื่อนำผลการวิจัยดังกล่าวไปวางแผนปรับปรุงกลยุทธ์ในการส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ หรือสร้างนโยบายใหม่

เพื่อให้สามารถแก้ปัญหา และสอดคล้องกับความต้องการของผู้สูงอายุต่อไป

3. หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องน่าจะทำวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุที่มีอายุยืนยาว เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต และพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นของผู้ที่จะก้าวเข้าสู่วัยผู้สูงอายุต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองวางแผนทรัพยากรมนุษย์. (2542). **ฐานข้อมูลผู้สูงอายุของประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- ชัยวัฒน์ อัดพัมน์ และวิธาน สุชีวกุปต์. (2541). **หลักการดำรงชีวิตในสังคม**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- ชูศักดิ์ เวชแพทย. (2531). **สรีรวิทยาของการออกกำลังกาย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล
- รัชณี เศรษฐ. (2536). **โครงสร้างสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช
- สุกัญญา สมานเพื่อน. (2551). **การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในสังคมชนบท: กรณีศึกษาอำเภอเกษตรสมบูรณ์ จังหวัดชัยภูมิ**. สารนิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- เสาวคนธ์ พนมเริงศักดิ์. (2550). **การดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุในอำเภอเมือง จังหวัดเลย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2553). **โครงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบการดูแลผู้สูงอายุ**. มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย
- Cronbach, L. J. (1992). **The dependability of behavior basements: Theory of generalizability for scores and profiles**. New York : Willey .
- Pender, N. J. (1987). **Health promotion in nursing practice**. Norwalk, CT: Appleton & Lange.
- Yamane, T. (1973). **Statistic: An Introductory Analysis**. 3 rd ed. New York: Harper and Row.
- Yurick, Ann Gera; Spier, Barbara Ellicot; Robb, Susanne S.; Ebert, Nancy J. (1980). **The Aged Person and Nursing Process**. New York. Appleton. Century - Crofts.